

Λατρευτική ποίηση στην φετινή εγκύκλιο του Μητροπολίτη Ναυπάκτου

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)

Μια ανάλυση στη λατρευτική υμνολογία των Χριστουγέννων επιχειρεί ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος στην φετινή Ποι-μα-ντορι-κή του Ε-γκύ-κλιο, καθώς, όπως επισημαίνει, οι Χριστιανοί στις δυσκολίες μας και όποτε επικρατεί κοινωνική αστάθεια, αμφισβητήσεις και καταρρεύσεις, καταφεύγουμε εκεί.

Ακούστε τι έγραψε ο Σεβασμιώτατος δια στόματος του π. Θωμά Βαμβίνη:

`<span data-mce-type="bookmark" style="display: inline-block; width: 0px; overflow: hidden; line-height: 0;" class="mce_SELRES_start"></span>`

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνῶ μαζί σας γιὰ νὰ σᾶς εὐχηθῶ καὶ νὰ χαρῶ μέ σᾶς, ἀναφερόμενος στὴν μεγάλη θεο-λογία τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων.

Αἰσθάνομαι ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι, καὶ κυρίως ὅσοι εἶναι εὐαίσθητοι ψυ-χο-λογικά, σέ καιροὺς πού ἐπικρατοῦν στὴν κοινωνία δύ-σκο-λες κατα-στάσεις ἀπό

κοινωνικές αστάθειες, από διχασμούς και αναστατώσεις, από σωματικές και ψυχικές ασθένειες, από ποικιλόμορφες πλά-νες, καταφεύγουν στην ανάγνωση μιᾶς σοβαρῆς ποίησης γιά νά βροῦν μιᾶ ἐσωτερική ἰσορρο-πία καί ἕνα διαφορετικό νόημα ζωῆς.

Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί σέ παρόμοιες καταστάσεις πού ἐπι-κρατοῦν γύρω μας, σέ ἀμφισβητήσεις τῶν πάντων, καταρ-ρεύσεις προσώπων καί πραγμάτων πρέπει νά καταφεύγουμε στήν δική μας λατρευτική ποίηση, τήν ὁποία συνέγραψαν ἅγιοι ὕμνογράφοι καί ποιητές, πού εἶχαν ὑψηλό νόημα τῶν πραγμάτων. Κι ἄν, ὅπως λέει ὁ ποιητής, «ἡ ποίηση δέν μᾶς ἀλλάζει τήν ζωή», ὅμως ἡ ἐκκλησιαστική ποίηση τῆς ἑορ-τῆς τῶν Χριστουγέννων, τά τροπάρια πού ψάλλουμε στήν Ἐκκλησία εἶναι γεμάτα ὑψηλό θεολογικό νόημα πού ἡρεμεῖ καί γλυκαίνει τήν καρδιά μας καί ἀκόμη τῆς δίνει μιᾶ ἔνταση πνευματική γιά ὑψηλές πτήσεις πρός τήν ὑπερκόσμια Ἀποκάλυψη τήν ὁποία μᾶς φανέρωσε ὁ Χριστός.

Μιᾶ τέτοια ὑπερκόσμια ποίηση συναντᾶ κανεῖς στόν ἅγιο Ρωμανό τόν Μελωδό, ὁ ὁποῖος, μεταξύ τῶν πολλῶν Κοντα-κίων πού συνέταξε, ἔχει καί ἕνα Κοντάκιο πού ἀναφέρε-ται στήν ἀγία καί πάνσεπτη Γέννηση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἅγιος Ρωμανός ὁ Μελωδός ἔδρασε κατά τό πρῶτο μισό τοῦ 6^{ου} αἰῶνα καί εἶναι ἀπό τούς μεγαλύτερους ὕμνο-γράφους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος δίκαια θεωρή-θηκε ὡς «ὁ Πίνδαρος τῆς ρυθμικῆς ποίησης».

Τό «προοίμιον» τοῦ Κοντακίου αὐτοῦ τό ψάλλουμε μέχρι σήμερα καί εἶναι τό γνωστό τροπάριο: «Ἡ Παρθένος σήμερον τόν ὑπερούσιον τίκτει καί ἡ γῆ τό σπήλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει• ἄγγελοι μετά ποιμένων δοξολογοῦσι, μάγοι δέ μετά ἀστέρος ὁδοιποροῦσι• δι' ἡμᾶς γάρ ἐγεννήθη παιδίον νέον, ὁ πρό αἰώνων Θεός».

Σέ αὐτόν τόν ὕμνο ἀναφέρεται τό μυστήριον τῆς ἐναν-θρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀλλά συγχρόνως παρουσιάζεται ἡ παγκόσμια ἑορτή ὅλης τῆς κτίσεως καί ὅλων τῶν ἀνθρώπων γιά τήν γέννηση τοῦ Χριστοῦ, τοῦ «νέου παιδίου», πού εἶναι «ὁ πρό αἰώνων Θεός». Ἡ πτωχεία τοῦ σπηλαίου εἶναι δεκτική τοῦ μυστηρίου, τό ὁποῖο ὁ ὕμνος συνοψίζει χρησιμοποιώντας ἀντιθετικά ἢ μᾶλλον συμπληρωματικά ζεύγη συν-δέοντα ἔτσι τά ἐπίγεια μέ τά ἐπουράνια, δηλαδή τό γήϊνο σπήλαιο ὑποδέχεται τόν ἀπρόσιτο, οἱ ἐπουράνιοι ἄγγελοι συνυπάρχουν μέ τούς ποιμένες, ὁ οὐράνιος ἀστήρ μέ τούς μάγους.

Ποιός μπορεί, ψάλλοντας αυτόν τόν ύμνο, νά παραμένη στίς ένδοκόσμιες άπογοητεύσεις πού προέρχονται από τούς άρρωστους ψυχικά και διανοητικά ανθρώπους; Ποιός μπορεί νά παραμένη άσυγ-κίνητος από τήν έλευση του «νέου παιδίου» πού είναι και «πρό αίωνων Θεός», του Κυρίου ημών Ιησοῦ Χριστοῦ στον άποστάτη κόσμο;

Σέ όλο αυτό τό Κοντάκιο του άγίου Ρωμανοῦ του Με-λωδοῦ, μέ τρόπο μοναδικό, ύψηλό, τρυφερό και ευαίσθητο σέ 24 τροπάρια παρουσιάζεται μέ έκπληκτικό και ποιητικό τρόπο ο άπόρρητος διάλογος της Ὑπεραγίας Θεοτόκου μέ τόν Χριστό, άμέσως μετά τήν Γέννησή Του μέσα στό σπήλαιο και τήν φάτνη τῶν αλόγων ζῶων. Συγχρόνως, περιγράφεται και ο διάλογος της Ὑπεραγίας Θεοτόκου μέ τούς Μάγους της Ανατολής πού προσήλθαν για νά προσκυνήσουν τόν νέον Βασιλέα.

Ὑπέροχος είναι ο ύμνος στον όποιο παρουσιάζεται ή Παρθένος Μαρία νά βρίσκεται σέ φτώχεια, μέσα στό σπή-λαιο και όμως νά άπορη γιατί έρωτεύθηκε ο Χριστός τό Σπή-λαιο και χάρηκε τήν Φάτνη. Θα έκτεθη αυτός ο ύμνος στην γλώσσα πού τόν έγραψε ο άγιος Ρωμανός, για νά χαροῦμε και τήν ρυθμική γλώσσα και έπειτα θα παρατεθη σέ μετάφραση. Γράφει:

«Ὑψηλέ βασιλεῦ, τί σοι και τοῖς πτωχεύσασι;

ποιητά οὔρανοῦ τί πρός γήίνους ήλυθας;

σπηλαίου ήράσθης ή φάτνη έτέρφθης;

Ἰδού οὐκ έστι τόπος τῆ δούλη σου έν τῷ καταλύματι•

οὐ λέγω τόπον, άλλ' οὐδέ σπήλαιον,

ότι και αυτό τουτο άλλότριον•

και τῆ μέν Σάρρα τεκούση βρέφος

έδόθη κληρος γῆς πολύς, έμοί δέ οὔτε φωλεύς•

έχρησάμην τό άντρον, ο κατώκησας βουλήσει

παιδίον νέον, ο πρό αίωνων Θεός».

Ἡ μετάφραση του ύμνου αυτού, πού είναι λόγος της Παναγίας Μη-τέρας στον νεογέννητο Χριστό, έχει ως έξής:

«Ύψηλέ βασιλεῦ, ποιά σχέση ἔχεις Ἐσὺ μέ ἐμᾶς πού πτω-χεύσαμε;

Δημιουργέ τοῦ οὐρανοῦ, γιατί ἦλθες σέ μᾶς τούς γήϊνους;

Ἐρωτεύθηκες τό σπήλαιο ἢ εὐφράνθηκες μέ τήν φάτνη;

Ἴδού δέν βρίσκεται τόπος στήν δούλη σου σέ αὐτόν τόν χῶρο.

Δέν λέω μόνο τόπο, ἀλλά οὔτε καί σπήλαιο,

γιατί καί αὐτό ἐδῶ εἶναι ξένο•

Καί στήν μέν Σάρρα, ὅταν γέννησε βρέφος,

δόθηκε κληρονομιά μεγάλη, σέ μένα ὅμως οὔτε φωλιά•

χρησιμοποίησα τό Σπήλαιο πού μέ τήν βούλησή Σου κατοίκησες Ἐσὺ,

Νέο παιδίον, ὁ πρό τῶν αἰώνων Θεός».

Σέ αὐτό τό ὑπερφυές ποίημα φαίνεται ὅτι ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ὑπερ-βαίνει κάθε λόγο καί κάθε ποίηση, εἶναι ἄρρητο γεγονός, γι' αὐτό ἀκόμη καί ἡ ποίηση δέν μπορεῖ νά τήν πλησιάση, ὡστόσο εἶναι αὐτή πού κυρίως μπορεῖ νά ἀποτυπώση κάθε τί ἀπρόβλεπτο καί ἀνατρεπτικό καί ὁ ἄν-θρωπος μέ τόν ποιητικό λόγο καί τήν ρυθμική διατύ-πωσή του συντονίζεται λίγο στό ἄρρητο καί ἀπερίγραπτο αὐτό μυστή-ριο.

Καί πάλι τά ζεύγη τῶν ἀντιθέσεων ἐξυπηρετοῦν τήν ἀπεικόνιση τοῦ μυστηρίου. Ὁ Χριστός εἶναι «παιδίον νέον» καί συγχρόνως «ὁ πρό αἰώνων Θεός», εἶναι βασιλεὺς οὐράνιος καί ἔρχεται στους γήϊνους. «Ἐρω-τεύε-ται» τό σπήλαιο, εὐφραίνεται τό νά εἶναι στήν φάτνη, ζῆ μέ τούς πτωχοὺς καί ταπεινοὺς. Ὁ χῶρος τῆς φανέρωσής Του, μέσα ἀπό τόν μονόλογο τῆς Θεοτόκου πού ἐκφράζει τήν ἀπορία της, προσδιορίζεται κλιμακωτά: δέν ὑπάρχει τόπος, «οὔδέ σπήλαιον», «οὔτε φωλεύς». Καί ἐμεῖς πού «ἐπτω-χεύσαμεν σφόδρα» καί ὁμοιωθήκαμε μέ τά ἄλογα ζῶα ὡς πρὸς τίς πράξεις μας, βλέπουμε δίπλα μας τόν Θεάνθρωπο Χριστό. Αὐτό δείχνει τήν ὑπερβάλλουσα ἀγάπη τοῦ Θεοῦ σέ μᾶς.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ζοῦμε σέ μιά δύσκολη καί ταραγμένη ἐποχή, ὄχι, βέ-βαια, χειρότερη ἀπό τήν ἐποχή στήν ὁποία γεννήθηκε καί ἔζησε ὁ Χριστός. Βλέπουμε δίπλα μας τήν κατάρρευση πολλῶν θεωριῶν, καταστάσεων, στίς ὁποῖες ἐπικρατεῖ ὁ φό-βος τοῦ θανάτου, ἡ πλάνη τῶν παντοειδῶν σωτήρων, ἡ ἐκκο-σμίκευση τῶν ἐκκλησιαστικῶν

πραγμάτων, ή αλλοτρίωση του όρθο-δόξου ανθρωπισμού. Τό κυριότερο είναι ότι ζοῦμε σέ μιά έποχή πού οί Χριστιανοί ζοῦν καί συμπεριφέρονται προχριστιανικά καί μεταχριστιανικά, σάν νά ζοῦμε πρό Χριστοῦ, καί σάν νά εἴμαστε σέ μιά κοινωνία μεταχριστιανική, πού τό Εὐαγγέλιο κοινωνικο-ποιεῖται καί ἐμεῖς ἔχουμε χάσει τήν ὑπερκόσμια προοπτική του.

Σέ αὐτήν τήν έποχή πού ὅλα ὑποβαθμίζονται, κυρίως ή Ἀποκάλυψη πού ἔφερε στόν κόσμο ὁ Χριστός, ή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ τήν ὑμνογραφία καί τήν ζωή της, κτυπᾶ τίς «ὑψηλές νό-τες», ὁμιλεῖ γιά τό Νέο πού ἦλθε στόν κόσμο μέ τόν Χριστό, καί γιά τό ὅτι κάθε ἀπόγνωση μπορεῖ νά γεμίση μέ τό νέο, τό ὑψηλό, τό ἀπόρρητο, τήν ἴδια τήν αἰωνιότητα, τόν Χριστό.

Εὔχομαι σέ ὅλους σας «τό παιδίον νέον καί πρό αἰώνων Θεός» νά γεμίση τήν πνευματική μας φτώχεια ἀπό τόν δικό Του πλοῦτο, ὅπως τό ψάλλουμε στήν δική μας ὑπερκόσμια ἐκκλησιαστική ποίηση. Ἄς ἀγαπήσουμε τήν ἐκκλησιαστική μας ποίηση γιά νά καταλάβουμε τήν ζωή τοῦ Ποιητοῦ τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς καί νά γεμίσουμε ἀπό ὑπερκόσμια ζωή. Ἄς τήν ἀκούσουμε σάν κάτι καινούργιο, ἀποβάλλοντας τήν συνήθεια καί ἄς ἀποκαθελώσουμε τά στεγανά ἀνάμεσα στήν λειτουργική ζωή καί τήν ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας καί τήν προσωπική μας ζωή. Τό χρειαζόμαστε αὐτό γιά νά ἀποκτήσουμε σταθερότητα στήν πίστη στόν Χριστό.

Μέ πατρική ἀγάπη καί εὐχές

Ὁ Μητροπολίτης

+ Ὁ Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου ΙΕΡΟΘΕΟΣ